

què ella estava sadollada, quelcom que em rescalfés ---», MrnVayreda (*Puny.*, 4 XIX, 289 (224)). Així es diu fins a Eivissa i tot: «apeixit: nutrido» (Pérez Cabrero). També està antiquat a Mallorca, almenys en la forma clàssica, si bé no ho està, o no tant, en l'heteròclita i causativa en -ir: com ho declarava ja el DFgra., explicant què significava: «peixer tr.: apaxir o mantenir: cebar o mantenir; ~ tr.: pasturar, pacer» (p. 622b).

Més usual encara canviat en -ar, almenys en cat. estrictament central (car la forma en -ir fou més afavorida de la banda NE., no sense parallelisme, per cert, amb el cas de *torcir/torçar*). Apeixat i apeixar pertanyen a l'ús comú, per més que no ressonin a Bna. per tots els àmbits: recordo que, en una lectura de 1914, de la bona traducció del *Jörn Uhl* de Frenssen per M. de Montoliu, em sobtà de llegir-hi que hi tenien el jove *ben apeixat*; i el DBal. creu necessari d'explicar-se'l, encara que no en tingui exs. literaris: «*estar ben apeixat*: ser tratado como cuerpo de rey: estar bien comido y bien bebido, bien cuidado o bien mantenido». Més tard vaig notar que alguns ho deien i fins se'm féu força familiar: «un gall-dindí pel que loca / estava la masovera; / --- no se l'hi pot pendre a mal, /puix bé devia *apeixar-lo*, / pensant ella regalar-lo / a sos amos, per Nadal», Pitarra (*Gra i Palla, Gatades* II, 208). «Els 'francesos' --- ben *apeixats* y salvaguardats en llur terra, no tenian per què capficar-se ab les penes dels de part de ça de la ratlla», MrnVayreda (*Puny.*, 4 I, 52 (47)); i anàlogament en *Sang Nova* (IV, § 3, 263). També *peixar*: «una bona companyia, que si un està malalt, sab que té qui 'l cuida y 'l *pexa* ---», Em. Vilanova (*O. C.* II, 196).

Ben cert no oblidem que aquest verb s'ha conservat en totes les llengües romàniques: fr. *pâître*, it. *pascere*, cast. i port. *pacer* (ortogr. *pascer*) són conspicus. Però sobretot la vida de l'oc. *pâisser* ha estat ben paral·lela a la nostra, les seves formes apareixen amb detalls ben semblants des de les fonts trobadoresques i més antigues; i s'estén vigorós fins a la ratlla dels nostres Pirineus: *pêise*, almenys com a intr., és de tota la Vall d'Àran, i també *peixéu/peixiu* 'pasturatge': «son caval *pais* de l'èrba, que-l revé / lo cor, e-l refresca e-l reviu; / e cant ac *pascut* un gran briu / ---», *Jaufré*, v. 4892; escrit *pechee* o *peschee* intr. en els reglaments pastorals de Bigorra (*Libre Vert* de Benac, a. 1406, p. 114).

DERIV.: +*Paixeder* m., pall.: pot tenir sentit de 'pasturatge': *pe'sadé* a Tor, però en particular és l'herba que neix després de dallat el redall; *pe⁽ⁱ⁾shedé* a Areu i Estaon (1932-4). *Paixement* 'pastura', 'pastoreig' a. 1324 en el Cartoral de Vilafranca de Conflent: «homes de Vfr. --- que pusquen aver *pexement* a lurs bestiar, e fer cortals francs e quitis», «homes de Vfr. --- aÿen *pexement* e tenguen lur bestiar --- e que fassen aquí cortals francs de *pasquer*», «privilege del *pexement* del bestiar» (f° 5v, 7r, 10r).

Paixent pall. 'pastura, matèria pasturable o «apeixible»: a tal lloc «hi ha bon o mal *peixent*» Vall d'Àger (Porcioles, *Folk.* Ag., 38); «jo t'acompanyaré per en-

senyà't lo tros, i fins a on les pots donar *peixent*», Jlluís Pall.; «són penyes, però a dalt hi ha *peixén* i és arbolat», Castellvíny 1959; *peixén* m. «el cantil o careneta que hi ha entre'l terme del Condat (d'Erill) i lo del poble», Boí (1968), dit així perquè ja no hi ha bosc ni tampoc encara pastura pròpia, però ja és aplevat i es va enherbant. Que la base sigui *PASCENTEM*, com assegura *AlcM*, és ben poc versemblant en l'aspecte morfològic (l'herba no peix, ans la peixen) i no gaire en el semàntic: *donar peixent* (Lluís) ens recorda *donar entenen* (*INTENDENDO*), *donar faena* (*FACIENDA*)

En efecte hi ha també un femení +*peixena* f. a Andorra, que hom ens defineix «terra que s'ha d'usar per a pastura del bestiar» (Adellach i Ganyet, *Geogr. i Dicc. Geogr. d'Andorra* 1977, p. 63); doncs: *PASCENDA* (TERRA), ben paral·lel a *faena*, *mullena* *MOLLIENDA* *aixena* *EXIENDA*, *esmena* *EMENDA* etc. No nego que després es vagi barrejar això amb els resultats de *-ENTE* (igual com en els gerundis de la conjugació *STANDO* > *estant* etc.); d'on derivats ulteriors: *Benasc paixentero*. «és un prau de *paixentéro*» 'un dels que no es dallen' (1965); a Bielsa: «sirve pa *paixenté* de las vacas». A la Llitera el verb equivalent del cast.-port. *apacentar*: «he de portà *apaixentá* tocinos» Alins (1965).

Peixet, en la frase *tira peixet* (o també, formada al·lrament: *donar peixet*), es pren erròniament, i en forma una mica ridícula, per un diminutiu de *peix*. L'ús més típic és el de la criatura que li donen sopes, repetint-li, a cada cullerada, *tira peixet!* (de vegades les hi han d'engargussar una mica), i donant-li entenen que l'alimenten de bons bocins, com un bon fartonet que ha de ser [*tira peixet*: sopia, *papaes*, Lab. 1840]; és clar que si és absurd del tot suposar que això és un vocatiu (la criatura és un peix?), no ho és gaire menys que *peixet* sigui complement directe o subjecte (un *peixet* que disparem o que dispara!). Per a *tira*, exclamació, *AlcM*, a *tirar* (dins l'article, i loc. b) dóna útils indicacions, però no explica pas el sentit d'aquesta locució, que no expressa, com diu, una satisfacció subjectiva; encara menys la constatació objectiva (com diuen s. v. *peixet*) que una cosa ha tingut èxit; sinó un encoratjament a altrí, en to de felicitar-lo perquè li van tan bé les coses.

Posem-ho en forma mallorquina, *tira! peix-ét!* 'tira home, apeixa't, atipa't', i tot queda clar. En l'accentuació dels enclítics, com en altres coses, el mall. conserva fets arcaïcs del llenguatge parlat, i poc correcte, medieval: article vulgarot *es* *IPSE*, avui allà quasi general i ja no tan vulgar; *su(s)-ara*, *a-su'qui*, *assuquinos*; *ja 's sia* > *jatsia*, mentre que, fora de les Illes, la pronúncia *ses serres* > *satséras* sona bàrbara i va quedar abolida pertot, menys en *jatsia*. De vegades usat (amb alguna ampliació) 'quina cosa més bona, apa noi no et prives de res!': «—M'he mudat perquè us haig de dir quatre paraules. —*Tira pexet!* Per parlar ab mi us poseu de gala?», Feliu i Codina (*La Dida*, a. 1875, p. 108); «--- parlar-me d'ell, d'aquell murrí ---: malaguanada saliva. —És clar: després que t'hi has divertit! *Tira peixet!*», Pons Mass. (*L'Auca de la Pepa*, XIV, 218.6).